

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Борис Владимиров Велчев, преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, за дисертационния труд на Надя Георгиева Пандилова, докторант в Университета за национално и световно стопанство на тема „Причиняване на смърт и телесна повреда при професионална непредпазливост /чл. 123 и чл. 134 НК/” /за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по специалност „наказателно право”от професионално направление 3.6. „Право”/

Надя Пандилова е завършила право в УНСС през 2016 година. Работила е като юрисконсулт и като правен сътрудник в адвокатска кантора. От 2018 година е докторант в катедрата по наказателноправни науки на Юридическия факултет на УНСС. През 2018 година е награждавана от ректора на същия университет за научен принос. Автор е на няколко публикувани статии – две посветени на продължените престъпления, три – по темата на дисертацията и една, посветена на компетентността като правно качество на държавните органи.

Дисертационният труд е оформен по правилата за научно съчинение и е изготвен самостоятелно от автора въз основа на богата литература. В структурно отношение той обхваща увод, три глави и заключение.

Структурата на труда е логична и лишена от излишна претенциозност. Тя е позволила на автора не само да направи анализ на двата състава – предмет на дисертационния труд, като подробно е изяснила техните обективни и субективни белези. След аргументиран критичен анализ, тя прави интересни и обосновани предложения за промени в разпоредбите на чл. 123 и чл. 134 НК. Сам по себе си, този анализ е приносен, допълва и доразвива написаното от проф. Лютов в неговия труд

„Професионалната непредпазливост в наказателното право на НР България“.

Дисертантът не спира дотук – въз основа на така направения анализ, в третата глава тя прави и значими теоретични изводи за непредпазливата вина.

Накрая, заключението отразява основните научни изводи на дисертанта по темата, както и предложенията ѝ *de lege ferenda*.

Общото впечатление от дисертационния труд е изключително добро. Избрана е актуална тема, изводите от анализа на която биха имали съществено значение за теорията, за съдебната практика както и за евентуални бъдещи законодателни промени. Използвана е цялата налична българска научна литература по въпроса и множество съчинения на руски автори. Добросъвестно и в критичен план е представена относимата съдебна практика. Езикът на дисертанта е много добър, прецизен и е позволил основните изводи да бъдат убедително представени и защитени без излишно многословие. Изложението е аналитично и се характеризира с доброто аргументиране на защитаваните научни позиции.

Авторефератът точно и вярно отразява съдържанието на дисертационния труд, както и научните приноси в него.

Бих искал да отбележа, че напълно споделям становището на дисертанта за съдържащите се в дисертационния труд научни приноси, както са отразени в заключението и в автореферата. Направените предложения *de lege ferenda* са уместни, биха изяснили и опростили закона. Казаното се отнася не само до съставите по чл. 123 и чл. 134 НК, но и до предложеното допълнение в чл. 93 НК за понятието „правно регламентирана дейност“.

Все пак, искам допълнително да се спра на някои изводи и анализи в дисертационния труд, което по мое мнение също така имат приносен характер, макар да не са били посочени в заключението и автореферата,

както и на онези посочени там приноси, които ми се струват особено значими.

Не мога да не отбележа един особен подход на дисертанта, нетипичен за повечето докторски дисертации. Колегата Пандилова се старае и успява да направи историческо тълкуване на анализираните от нея понятия. Сигурно не са много докторантите, които биха потърсили първообраза на разглежданите от тях правни институти още в съветското гражданско право /с. 9 и сл./ Този подход издава не просто научна добросъвестност, но и доказана способност за пълноценен анализ.

За приносен намирам и подхода на дисертанта за открояването на двата използвани от нея критерии за разграничение на източниците на повишена опасност – с оглед на използваните средства /с. 12 и сл./ и с оглед на условията, при които се извършва дейността /с. 22 и сл./.

Дисертантът основателно прави връзка между абстрактната опасност и установените правила за безопасност при използването на „опасни“ средства и уреди и подчертава, че абстрактното се превръща в реалност единствено при неспазване на съответните правила /с. 16/.

Напълно основателна е и критиката на идеята за „повишена опасност“ и предложението за нейното отпадане от съответните два състава по чл. 123 и чл. 134 НК /с. 18/. Същата оценка може да бъде дадена за анализа на дейностите- източник на повишена опасност, които сами по себе си “притежават опасно естество“ при специфични условия /с. 26/.

Правилна е деликатната критика към ТП № 2 от 1979 г. на Върховния съд по отношение на неговата непълнота, свързана с правилата за упражняване на съответната дейност /с. 30/.

Може би някак спорен, но същевременно и убедително обоснован е изводът на с. 35, че за да е налице професионална непредпазливост е нужна само една от две възможни предпоставки – правила относно субектите или правила относно дейността. Впрочем, може би

категоричността на извода за тази алтернативност трябва да се отрази и в направеното на с. 36 предложение *de lege ferenda*, където струва ми се съществува възможност и за кумулативност на двете хипотези.

Правилен е изводът на дисертанта, че под понятието за „поднормативен акт“ всъщност тълкувателната практика на ВС разбира „ненормативен акт“ /с. 38/. Всъщност, самата критика на идеята за „поднормативност“ трябва да бъде отбелязана като приносна. Заслужава да бъде отбелязан по достойнство и критичният анализ на ТП № 2 от 1979 г. на ВС по отношение на характера на технологичните правила /с. 39/. Друг е въпросът, дали предложеното деление на правилата за поведение на „правни“ и „извънправни“ не може да бъде подложено на същата критика, като тази за делението на „нормативни“ и „ненормативни“ правила. Идеята за „извънправно правило“ крие, струва ми се, известно противоречие. И все пак, не мога да не отбележа, че дисертантът не прави това деление произволно, а въз основа на детайлен анализ.

Трябва да получи положителна оценка и намирането на специфичното съдържание на понятието „занятие“ по смисъла на чл. 123 и чл. 134 НК /с. 61-65/. Същото важи и за самото отричане на необходимостта от понятието за „занятие“ в двата разглеждани състава и неговото включване в „друга правно регламентирана дейност“ /с. 68-71/.

Убедителна е аргументацията на с. 76-79 за необходимостта от преценка на естеството на самата причинителска дейност, когато смъртта е причинена с огнестрелно оръжие или силно действащо отровно вещество.

От особено значение е анализът на понятието за „незнание“ и изводът, че когато субектът на правнорегламентираната дейност не изпълнява задължението си да придобие професионални знания, той създава „привидна“ невъзможност да предвиди последиците от деянието си, поради което не бива да бъде оневиняван /с. 82/. Правилно липсата на знания е посочена като причина за последващото нарушаване на

съответните правила /с. 83/, а не като причина за изпълнителното деяние по чл. 123 и чл. 134 НК.

Не мога да не се съглася с извода на с. 91, че „немарливо изпълнение“ по същество се припокрива с „нарушаване“ на правилата, предвидени за съответната дейност. Съвършено основателно се заключава че понятието за „немарливо изпълнение“ продължава да бъде част от закона единствено по силата на историческата инерция.

Трудно може да бъде оспорен добре защитеният извод на колегата Пандилова за това, че „същинското“ изпълнително деяние в съставите на чл. 123 и чл. 134 НК е нарушението на правилата за безопасност и за необходимостта от нормативното му закрепване, въпреки че и сега то някак съществува в „апокрифен вид“ /с. 93- 103/.

Висока оценка заслужава критиката на Тълкувателно постановление № 1 от 1983 година по отношение на използвания израз „умишлено или непредпазливо нарушаване на съответните правила“ /с. 116/ и идеята за необходимост от нормативно закрепване на непредпазливата форма на вината в съставите на чл. 123 и чл. 134 НК /с. 117/.

Искам да отбележа и отличния исторически анализ, позволил разграничението между съставите на чл. 123 и чл. 134 НК и сходни състави по чл. 342 и чл. 343 НК /с. 130-140/.

Дори да изглежда някак недовършен, разделът за по-високата степен на вина /с. 145- 148/ съдържа добре подредени правни изводи за разликата в тази степен при професионалната непредпазливост в сравнение с обикновената.

Убедително е защитен изводът за условния характер на понятието за „професионална“ непредпазливост по чл. 123 и чл. 134 НК и възможността тя да бъде определена като „квалифицирана“ /с. 149-152/.

Същото важи за отхвърлянето на изискването нарушените правила при всяка дейност непременно да бъдат „писани правила от нормативен

акт“ /с.164/ и принципното възражение към белега „бил длъжен“ при преценката за небрежността /с. 171/.

Нямам критични бележки, които да ме разколебават при общата положителна оценка на дисертационния труд. Работата на дисертанта не само отговаря, но по мое мнение в редица свои части надхвърля изискванията към един успешно защитим дисертационен труд.

Представеният дисертационен труд на Надя Георгиева Пандилова изцяло задоволява всички изисквания на закона за даване на образователната и научна степен „доктор“, поради което правя предложение до научното жури тази степен да бъде дадена на колегата Пандилова.

проф. д.ю.н. Борис Велчев